

Odmaszerować! Ale dokąd?

Urząd Miasta zaczyna konsultacje w sprawie przeniesienia pomnika Artylerzystów z placu Zwycięstwa

SZYMON SPANDOWSKI

Dokąd zostanie przeniesiony monument z placu Zwycięstwa, który ma się stać placem budowy nowej siedziby Sądu Okręgowego? Pod uwagę brane są trzy miejsca.

Dyskusja nad nową lokalizacją pomnika artylerzystów rozpoczęła się po artykule w „Nowościach”, w którym przedstawiliśmy warianty rozważane przez urzędników.

Największe szanse powodzenia wydawała się mieć przeprowadzka na cmentarz garnizonowy.

- Mnie się ten pomysł nie podoba - powiedział wtedy Mirosław Gietkowski, dyrektor Muzeum

Wojsk Lądowych. - Tam nie ma miejsca na uroczystości, a przecież artylerzyści nadal się pod pomnikiem spotykają, chociażby podczas swojego święta 4 grudnia. Mają co świętować, od 1920 roku toruński garnizon był przecież najważniejszym ośrodkiem szkolenia artylerzystów w Polsce.

Za tą opinią posypały się następne, a wraz z nimi propozycje innych miejsc, zdaniem naszych Czytelników dla pomnika lepszych. Urząd Miasta postanowił przeprowadzić konsultacje społeczne, o ocenę zostali przede wszystkim poproszeni wojskowi, jednak w sierpniu do dyskusji będzie mógł włączyć się każdy.

W tej chwili są brane pod uwagę trzy punkty, w których w przyszłości pomnik mógłby się znaleźć: skwer na placu Towarzystwa Miłośników Torunia obok cmentarza garnizonowego, okolice Bulwaru Filareckiego - tam, gdzie kiedyś stały armaty, oraz teren nad Kaszownikiem - u zbiegu ulic Przy Kaszowniku oraz Gregorkiewicza.

- Piątego sierpnia o godzinie 18 zapraszamy wszystkich zainteresowanych na spacer badawczy - mówi Paweł Piotrowicz, dyrektor Wydziału Komunikacji Społecznej i Informacji Urzędu Miasta. - Odwiedzimy te miejsca, a pracownicy Miejskiej Pracowni Urbanistycznej przedstawią ich wady i zalety.

Grupa wyruszy naturalnie sprzed pomnika na placu Zwycięstwa. Uczestnicy spaceru i wszyscy inni, którym los monumentu leży na sercu do 8 sierpnia będą mogli przysłać swoje głosy w tej sprawie kierując je pod adresem mailowym: konsultacje@um.torun.pl.

Ostateczną decyzję w sprawie nowej lokalizacji podejmą toruńscy radni. Odsłonięty w 1980 roku pomnik musi zostać przeniesiony,

ponieważ na placu, którego kiedyś był główną częścią, ma stanąć nowa siedziba toruńskiego Sądu Okręgowego.

Ministerstwo Sprawiedliwości wyraziło już zgodę na zmianę zajmowanych obecnie przez sąd budynków przy ul. Mickiewicza i Młodzieżowej na teren placu Zwycięstwa.

Pomnik Artylerzystów będzie przeniesiony. Tylko gdzie? FOT.: SŁAWOMIR KOWALSKI

» Piątego sierpnia o godzinie 18 zapraszamy wszystkich zainteresowanych na spacer badawczy.
Paweł Piotrowicz, Urząd Miasta

Artylerzyści z pomnika zrobią miejsce dla sędziów

Pomnik Artylerii Polskiej zostanie wkrótce przeniesiony w nowe miejsce. Do wyboru są trzy lokalizacje. Miasto czeka na opinie torunian.

Na pl. Zwycięstwa, gdzie obecnie stoi pomnik, ma wyrosnąć nowa siedziba sądu okręgowego. To na razie melodia przyszłości, ale miasto przygotowuje się już do tej inwestycji. By sędziowie mogli się przenieść ze Starówki na plac w jej sąsiedztwie, trzeba znaleźć nowe miejsce dla monumentu artylerzystów, bo stoi w centralnym punkcie planowanej inwestycji.

Pomnik stoi w Toruniu od 34 lat

Projektantem pomnika, odsłoniętego 12 października 1980 r., jest gdański rzeźbiarz Franciszek Duszenko. Jego pełna nazwa to Zespół Pomników Artylerii Polskiej, a przez torunian

Projektantem pomnika, odsłoniętego 12 października 1980 r., jest gdański rzeźbiarz Franciszek Duszenko

jest zwykle nazywany pomnikiem Artylerzysty lub pomnikiem Artylerii.

- To jeden z elementów podkreślających znaczenie wojsk artyleryjskich dla Torunia - miasta, które szczyci się ponad 90-letnią tradycją szkolenia artylerzystów, zapoczątkowaną tu przez marszałka Piłsudskiego - mówi rzeczniczka prezydenta Torunia Aleksandra Iżycka. - Dlatego samorząd poszukując nowej lokalizacji, przyjął założenie, że musi być to miejsce godne, w której pomnik zachowa swój prestiż, silną ekspozycję, dobrze wpisze się w otoczenie urbanistyczne zapew-

niające przestrzeń na organizację uroczystości wojskowych.

Jakie są propozycje? Po wstępnych konsultacjach z wojskiem wskazano trzy miejsca: narożnik ul. Przy Kaszowniku i ul. Gregorkiewicza; plac Towarzystwa Miłośników Torunia oraz Bulwar Filadelfijski u zbiegu z ul. św. Jakuba (teren, gdzie kiedyś stały armaty).

Na temat tych trzech lokalizacji mogą wypowiedzieć się teraz torunianie. Konsultacje społeczne w tej sprawie potrwać do 8 sierpnia. • TOR

Szczegóły na stronie miasta: torun.pl

No i gdzie przenieść pomnik artylerzysty

● Bulwar Filadelfijski, Przy Kaszowniku, pl. ToMiTo? Decydujcie!

Miasto

Wojciech Giedrys

wojciech.giedrys@pomorska.pl

Do 8 sierpnia torunianie będą mogli wskazywać miejsca, gdzie powinien zostać przeniesiony Pomnik Artylerii Polskiej stojący na pl. Zwycięstwa. W jego miejscu ma bowiem powstać nowa siedziba Sądu Okręgowego w Toruniu. Toruński magistrat już podpisał w tej sprawie list intencyjny z władzami sądowniczymi.

Urzednicy szukając nowego miejsca dla pomnika, współpracowali z Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia. O opinie poprosili m.in. gen. Andrzeja Piotrowskiego, wieloletniego komendanta szkoły, płk. Aureliusza Chyleńskiego, obecnego komendanta Centrum i płk. dypl. rez. Romana Kłosńskiego, prezesa Stowarzyszenia Polskich Artystów w Toruniu. Tak zostały wypracowane trzy lokalizacje, które teraz zostaną rozpatrzone w konsultacjach społecznych przez torunian.

Jakie są propozycje?

Jedną z propozycji jest umieszczenie monumentu na zbiegu ul. Przy Kaszowniku i Gregorkiewicza. To teren zieleni o powierzchni ok. 4,4 tys. m kw., z którego korzystają głównie właściciele psów.

Jedyną niedogodnością może być obniżenie terenu w stosunku do sąsiedniej jezdni - skarpa ma ok. 1,5 m wysokości - co może nieco zakłócić ekspozycję tego pomnika. Druga z lokalizacji to pl. ToMiTo - na skwerze zieleni będącym przejściem między centrum miasta a osiedlami. Jednym z argumentów na korzyść tego miejsca jest bezpo-

► PSąd pomnik musi zniknąć, bo powstanie tu sąd. Jakie macie pomysły? Gdzie mógłby stanąć w naszym mieście?

średnie sąsiedztwo cmentarza garnizonowego. Miasto bierze też pod uwagę przenosiny monumentu na Bulwar Filadelfijski - w pobliżu ul. św. Jakuba (w miejscu dawnych „armatek”). Minusem jest jednak powierzchnia tego terenu - 1,2 tys. m kw. - co ogranicza możliwości zagospodarowania jego otoczenia. Ponadto propozycje monumentu i jego estetyka mogłyby zakłócić widok historycznej panoramy Starówki.

Jak te propozycje oceniają mieszkańcy?

- W centrum Torunia mamy już za dużo pomników - uważa Jerzy Kobyliński z Jakubskiego. - Pomnik artylerzysty nie jest bli-

ski memu sercu. Mijam go raczej z obojętnością. Uważam, że mógłby trafić równie dobrze na jakieś osiedle mieszkaniowe.

Kwestia kompozycji

- Przyznam, że spośród proponowanych trzech lokalizacji ciężko wybrać najlepszą - mówi Arkadiusz Myrcha, radny PO. - Pomnik jest znacznych rozmiarów, więc dobrze jakby nie zakłócał otaczającej go przestrzeni. Najtrudniej wyobrazić mi go sobie między Bulwarem Filadelfijskim i św. Jakuba w sąsiedztwie zabytków, a najkorzystniej chyba przy placu ToMiTo w pobliżu cmentarza. Uważam, że dobrze by się wówczas komponował.

Fakty

● Historia Pomnika Artylerii Polskiej

Monument odsłonięto 12 października 1980 r. i w 1993 r. uzupełniono o tablicę pamiątkową Oficerskiej Szkoły Artylerii. Po raz pierwszy jednak inicjatywę budowy takiego pomnika podjęto już w 1937 r. Skończyło się na wstępnych projektach i planach. W 1946 r. ponownie wystąpiono z taką inicjatywą. Powstała komisja inicjatywna, która uzgodniła z władzami Torunia lokalizację pomnika - na zbiegu ul. Mickiewicza, al. 700-lecia i Wałów gen. Skórskiego. Przystąpiono do budowy, ale z powodu narastających kosztów wycofano się z niej. Zebrane pieniądze przekazano na budowę osiedla Kaszownik. Zamiast pomnika na pl. Artylerii Polskiej umieszczono dwie lufy i pociski artylerystyczne z XVIII w.

● **Pomnik na pl. Zwycięstwa**
Pomysł budowy pomnika odżył w 1977 r. Wówczas zawiązała się grupa inicjatywna. Projekt monumentu, który oglądamy na pl. Zwycięstwa, wykonał prof. Franciszek Duszeńko. Pomnik symbolizuje artylerię od najdawniejszych czasów. Został wybudowany ze składek społecznych i w czynnie społecznym, w którym brało udział 5068 osób.

Konsultacje potrwać do 8 sierpnia. Do tego czasu można pisać w sprawie lokalizacji pomnika na adres konsultacje@um.torun.pl. Magistrat czeka też na opinie od środowisk związanych z wojskiem i artylerią.

5 sierpnia o godz. 18 zostanie też zorganizowany spacer badawczy, podczas którego uczestnicy odwiedzą wszystkie proponowane lokalizacje. Poznają ich zalety i wady. Zbiórka przy Pomniku Artylerii Polskiej na pl. Zwycięstwa. ●

● **Więcej na naszej stronie**
Co sądzicie o sprawie pomnika? Macie inne propozycje?
www.pomorska.pl/forum

W centrum mamy już za dużo pomników - uważa Jerzy Kobyliński z Jakubskiego

CZYTELNICY DO „GAZETY”

NASZ ADRES

UL. KRÓLOWEJ JADWIGI 9,
87-100 TORUŃ,
redakcja@torun.agora.pl

Pomnik Artylerzysty na lewy brzeg

Mimo wielkich tradycji wojskowych i patriotycznych, w czasach odrodzonej Polski na lewobrzeżu nie powstał żaden pomnik, więc może czas na to, by to zmienić?

Stowarzyszenie Stawki w Toruniu w imieniu mieszkańców dzielnicy zwraca się z wnioskiem o rozważenie możliwości przeniesienia pomnika Artylerzysty znajdującego się obecnie na pl. Zwycięstwa na lewobrzeżną część miasta.

W związku z pojawiającymi się informacjami prasowymi o konsultacjach na temat miejsca dyslokacji pomnika Artylerzysty nasze stowarzyszenie proponuje przyjąć jeszcze inną lokalizację dla tego monumentu, dotychczas nie braną pod uwagę w przedstawionych wariantach. Lewy brzeg Torunia i dawne miasto Podgórz, wraz z pobliskimi mniejszymi miejscowościami, a obecnie dzielnicami

miasta jak Stawki i Rudak, to miejsce od ponad 150 lat do dziś związane z wojskiem, a szczególnie z artylerzystami.

Poligon artyleryjski należy do najstarszych wciąż czynnych poligonów w Europie. Tutaj znajdowały się jednostki artyleryjskie przy ulicach Armii Ludowej i Podgórskiej. Przeniesienie pomnika Artylerzysty na lewy brzeg miasta, np. na teren tzw. betonek lub inny dogodny, ale na tyle duży i dający szansę jego wyeksponowania, stwarza możliwość na kolejne zbliżenie naszej części Torunia z jej drugą, choć większą i starszą częścią.

Warto tu wspomnieć, że spośród ponad stu kilkudziesięciu pomników, tablic i innych pamiątek na terenie miasta i okolic, na lewobrzeżu jest zaledwie kilka, jak np. tablice Piłsudskiego, czy ofiar wybuchu przy Browarze Pomorskim. A przecież były tu już pomniki, jak chociażby pułkownika Bruscha von Neuber na Kępie Bazarowej czy „Wojaka Pruskiego” na głównym placu Podgórza. I choć były to monumenty niemieckie, ale jednak były. Mimo wielkich tradycji wojskowych i patriotycznych, w czasach odrodzonej Polski na lewobrzeżu nie powstał niestety żaden pomnik, więc może czas, by to zmienić?

Pomnik w proponowanej przez nas lokalizacji umożliwi organizację większych uroczystości wojskowych i pa-

triotycznych na naszych dzielnicach i osiedlach. Monument ten może być jednym z głównych elementów planów zagospodarowania tych terenów, po przejęciu ich przez miasto, z pożytkiem dla mieszkańców tych dzielnic i szansą na kształtowanie dla nich nowego ładu przestrzennego. ●

OLGIERD KĘDZIERSKI

prezes Stowarzyszenia Stawki

(list do prezydenta Torunia Michała Zaleskiego)

Konsultacje społeczne do 8 sierpnia

Zespół Pomnikowy Artylerii Polskiej, bo taka jest pełna nazwa monumentu, stoi na pl. Zwycięstwa od 1980 r. Teraz ma być przeniesiony, by zrobić miejsce pod nowy budynek sądu. Miasto czeka na opinie mieszkańców, w którym miejscu powinien stanąć pomnik. Do wyboru są trzy propozycje: narożnik ul. Przy Kaszowniku i ul. Gregorkiewicza; plac Towarzystwa Miłośników Torunia oraz Bulwar Filadelfijski u zbiegu z ul. św. Jakuba (teren, gdzie kiedyś stały armaty). Konsultacje społeczne w tej sprawie potrwać do 8 sierpnia. ●

Więcej o pomniku na

torun.gazeta.pl

KONCEPCJE Kilkupiętrowy budynek zamiast pomnika i podziemne parkingi dla mieszkańców i przedsiębiorców

Znikną artylerzyści

10 SIE. 2009

GAZETA
POMORSKA

Toruński plac

Zwycięstwa będzie na nowo

zagospodarowany.

Stojący w centralnym

miejscu monument

zostanie przesunięty.

- Na razie to dobre miejsce,

gdy chce się dziecko nauczyć

jeździć rowerem - mówi mama

4-letniego chłopca przechodzą-

ca przez plac.

- Ale ja bym wolał, żeby był tu

basen - podpowiada dziecko.

Torunianie przyzwyczaili się,

że na placu Zwycięstwa tylko

od święta pojawiają się żołnie-

rze i można popatrzeć na zielo-

ne mundury. Niektórzy wręcz

z sentymentem wspominają

o ceremoniach, które tu miały

miejsce. Są jednak i tacy, którzy

mają dość patrzenia na pomnik

artylerzysty i przypominają, że

plac zupełnie nie jest wykorzy-

stywany.

- To relik, który nikomu nie

służy, a plac jest brzydki i nawet

nie ma tu kwiatów - wspomina

Stanisław Baran.

W toruńskim ratuszu chcą to

zmienić.

Pomnik z mniejszym

placem

Wydział architektury i budow-

nicrwa na wniosek prezydenta

zlecił już przygotowanie koncepc-

ji zagospodarowania terenu.

Według wstępnych zamierzeń

plac ma być mocno okrojony,

a pomnik artylerzystów przesu-

Wojsko da sobie radę

Ze skweru głównie korzystają

adeptci toruńskiej Szkoły Podofi-

cerskiej Wojsk Łądowych. Ci jed-

nak przekonują, że zdarza się to

okazjonalnie i nawet gdyby plac

miał być w całości zagospodaro-

wany, będą mieli gdzie urządać

defilady.

- W Toruniu jest wiele miejsc

związanych z wojskiem, z któ-

rych możemy korzystać przy to-

żnitych okazjach - przekonuje

starszy chorąży Zbigniew

Placzkiewicz, rzecznik placówki.

- Dlatego myślę, że zmniejszenie

placu nie będzie poważnym

problemem dla artylerzystów.

Urząd Miasta nie rezygnuje

z przygotowania placu pod bu-

dowę parkingu podziemnego.

Urzednicy podkreślają, że właś-

nie ten pomysł był powodem
przymiarek do stworzenia nowej
koncepcji zagospodarowania.

Miasto jeszcze rok temu nie
było przekonane do pomysłu bu-
dowania w tym miejscu parkin-
gu. Tyle, że zarówno dla miesz-
kańców i przedsiębiorców brak
postojów w tym rejonie jest bar-
dzo uciążliwy. Jeszcze dwa mie-
siące temu starania o dzierżawę
gruntu pod placem deklarował
prezes Marbudu. Dziś wycofuje
się z pomysłu.

KATARZYNA FUS

katarzyna.fus@pomorska.pl

tel. 055 61 99 926

forum

Co sądzicie o planowanych
zmianach na placu Zwycięstwa?

www.forum.pomorska.pl